

han fremlægger mange Eksempler paa, hvorledes den ene Industri efter den anden er kommet til Trustkommissionen og har faaet Raad overfor unfair Konkurrence, og hvor let det har været i mange Retninger at faa disse Mennesker til at indse, at de selv stod sig bedst ved at være fair, og hvorledes de har faaet Raad for, paa hvilken Maade Regnskab skal aflægges. Det er ogsaa en morsom Ting at se, at i det at aflægge Regnskab, bedømme Produktionsomkostningerne, kan selv store forretningsdrivende begaa grove Fejl og skade sig selv.

Derfor er det kortsynet af Industrien, at den, ledet af Financieringsinteresser, modsætter sig en Lov, den i Virkeligheden bør kunne acceptere. Jeg vil minde om et Ord af et andet Medlem af den førnævnte amerikanske Trustkommission, Mr. Huchston Thomson: Uagtet Mose Lov har erklæret Monopoler for at være en af de Ting, der er imod Menneskehedens Interesser, arbejdes der stadig derpaa. Monopolet har altid været Skøgen i det kommercielle Liv. Som Misteltenen klynger sig til Egen, saaledes er Monopolet i Nationernes Liv Parasitten, som, udstyret med alle Tilløkkelser og Sofisterier, suger Marven ud af det Samfund, hvortil det klynger sig. Han føjer til: Man kan gaa tre Veje for at drive Produktionen op. Der er Socialiseringens Vej, som jeg tror, vil vise sig ikke at være Vejen. Der bliver gjort nogle Forsøg i Verden i Øjeblikket. Det vil vise sig, at det ikke er Vejen. Der er det modsatte: Det private Monopol, den private Socialisering, om jeg saa maa sige, som hviler paa en Lyst hos visse Klasser af Kapitalister til at opkaste sig til Samfundets Herrer, som staar udenfor Loven, udenfor det øvrige Samfund og som eneældig vil bestemme med en Feudalherres Selvraadighed, hvorledes de ordner Landets økonomiske Forhold. Endelig er der den tredje Vej, den sande frie Handel, thi den sande frie Handel er ikke tøjlesløs, den sande frie Handel er den, der sætter Grænserne, og forbinder Samfundshensynene med den almindelige Frihed. Jeg vil minde om et Navn, som i denne Forsamling, hvor den danske Bonde er den afgørende, har god Klang, den store Reventlow. Han siger i den store Finanskommissions Betænkning, som gaar forud for Toldloven af 1797: „Frie-handel er afgørende“ — og han levede i en Tid, da de, der knyttede sig til Frihandelen, var entusiastiske for den —

„men den har sine naturlige Grænser i den brede Befolknings Ret til at leve“, og hvad Reventlow sagde den Gang, tror jeg, man kan gentage nu uden at blive kaldt Bolschevik eller Socialist.

Idet jeg anbefaler Flertallets Forslag med Undtagelse af de Par Ændringer, jeg har nævnt, skal jeg gøre endnu en Bemærkning. Der har i Industrien og i visse Kredse rejst sig en Uvillie mod Sagen, som er gaaet videre til Samfundslag, der slet ikke berøres af den. Der har altid ligget et Princip bag mine Ord og det er: hvad der gælder mig som Embedsmand, gælder Landmanden, den industridrivende og Arbejderen som Arbejder, at ligesom jeg ikke har min Stilling: at belære, eller maaske fordomme nogle unge Mennesker, fordi jeg skal leve og have et Erhverv for mig og min lille Hassan, men i første Række har den som en Samfundstjeneste, jeg skal udføre, saaledes skal den Mand, der ikke er Embedsmand, udføre sit Hverv, ikke blot for, at han selv kan leve, men det afgørende er, at han udfører en Samfundsfunktion, der skal udføres. Det at lave Papir, Støvler og Petroleum er nok saa vigtig en Samfundsfunktion som det at være Lærer for Ungdommen, i hvert Fald ikke mindre vigtig, og i den Funktion har Samfundet sin Rettighed.

Det er vel derfor, jeg paa saa mange Punkter har haft Stridigheder med de Herrer erhvervsdrivende, fordi de ikke har forstaaet, at det er Hovedsynspunktet: at hvad vi end er, er vi Samfundets Tjenere. Jeg maa have Lov til at sige, at det er, fordi jeg bygger paa dette Synspunkt, at jeg ofte ikke forstaar de Mennesker og de ikke mig. Jeg kunde aldrig komme til at tilhøre Erhvervspartiet, fordi jeg aldrig vil kunne forstaa den Tanke, at Erhvervet er det afgørende — det afgørende er Tjenestepligten og ikke just det, man tjener derved.

Jeg vil derfor haabe, at dette Lovforslag, naar det nu forlader dette Ting, i det væsentlige uændret, ikke behøver at tilbagesendes fra Landstinget. Det er mit Haab, at vi ikke faar det at se igen, og at den Undersøgelse af Industrien maa blive ført igennem, som nu en Gang er blevet nødvendig, baade af politiske, men først og fremmest af sociale og økonomiske Grunde, og endelig, at Befolkningen — og dermed ogsaa Industrien — maa lære, at Offentlighed, Arbejde i det fulde Dagslys og retskaffen Konkurrence baader den bedst.